

реформування консультативно-дорадчих механізмів;

– вироблення прозорих механізмів підтримки місцевими органами влади діяльності із інститутами громадянського суспільства у процесі реалізації соціально-значущих ініціатив;

– розробка та втілення освітньої політики, спрямованої на підвищення громадянської та правової культури населення регіону;

– започаткування та інфраструктурне забезпечення спільних ініціатив органів влади та регіону щодо залучення позабюджетних ресурсів для вирішення місцевих проблем;

– розробка та впровадження регіональної політики, спрямованої на залучення громадян, великого, малого та середнього бізнесу до реалізації соціально значущих ініціатив.

Важливими учасниками і партнерами комунікації в таких умовах стають групи, що ухвалюють рішення на регіональному й національному рівнях, яким буде необхідно мати загальну картину досягнень в області забезпечення сталого розвитку; особи, що здійснюють розробку політики, які повинні мати можливість оцінювати досягнення по конкретних аспектах і напрямкам політики; експерти, які займаються детальним аналізом тих або інших аспектів політики; громадськість, якої в більшості випадків потрібне надання доступної для розуміння інформації із ключових, базових індикаторів, які дозволяють одержати чітке уявлення про стан і хід процесу забезпечення сталого розвитку; міжнародне співтовариство, об'єктом уваги якого є основні індикатори, які можуть бути використані для порівняльної оцінки різних регіонів і країн.

Тетяна ЧЕЧЕТОВА-ТЕРАШВІЛІ

Харківський національний економічний університет
ім. Семена Кузнеця, Україна

ЕКОЛОГО-СОЦІО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Сучасні соціально-економічні, інтеграційні, суспільні та політичні процеси вимагають значного удосконалення й коригування регіональної політики у напрямку створення ефективних засад еколого-соціо-економічного розвитку та підходів, що використовуються для її реалізації. Враховуючи дискусійність та важливість збалансування усіх складових сталості зазначена проблематика потребує подальшого наукового розроблення.

Останнім часом, сталий економічний розвиток детермінується

більшою мірою не екологічним аспектом, а соціально-економічним, коли в першу чергу забезпечуються пріоритети ефективності регіонального розвитку, що виражаються у підвищенні економічних показників без чітко вираженого вектору екологізації економіки. Водночас, недостатнє врахування екологічних факторів розвитку регіону призводить до виникнення конфліктних ситуацій і протиріччя між економічними цілями і екологічними процесами на конкретній території [1, 2].

Парадигма сталого розвитку, що припускає динамічний процес послідовних позитивних змін, що забезпечують збалансованість економічного, соціального та екологічного аспектів життя суспільства повинна лежати в основі формування підходів до розв'язання масштабних проблем територіальних утворень. Сталий розвиток регіону має бути націлений на досягнення високої якості життя, при позитивній динаміці комплексу різних показників [3]. Тобто узагальнено можна стверджувати, що досягнення намічених цілей і пріоритетів соціального, економічного та екологічного характеру є тією вимогою, виконання якої забезпечить збалансований, безпечний та ефективний сталий розвиток.

Різними міжнародними організаціями все більше усвідомлюється недостатність традиційних показників для прогресивної оцінки сучасної моделі економічного розвитку. Тому, наприклад, Світовий банк та ООН розробив і рекомендував для застосування агреговані індекси, використання яких доповнить правильне коригування політики регіонального розвитку [4]. До таких індексів, зокрема відноситься: індекс скоригованих чистих накопичень, що більш поглиблено враховує значення людського капіталу та екологічного фактора та є результатом корекції валових внутрішніх накопичень, що характеризує швидкість накопичення національного добробуту після врахування виснаження природних ресурсів і збитків від забруднення навколишнього середовища. Індекс розвитку людського потенціалу – це комплексний показник, який розраховується як середньоарифметична сума значень трьох компонентів: індексу довголіття, індексу освіти та індексу доходу. Порівняння індексів довголіття, освіченості та рівня життя дає можливість, за інших рівних умов, уточнити пріоритетність відповідних програм людського розвитку. Екологічно адаптований чистий внутрішній продукт – це показник, який визначається на основі чистого внутрішнього продукту шляхом вирахування вартісної оцінки виснаження природних ресурсів і вартісної оцінки збитку, що завдається навколишньому середовищу (забруднення повітря, води, розміщення відходів, виснаження ґрунту, використання підземних вод). На відміну від індексів, визначених на макрорівні, індекси регіонального рівня носять більш об'єктивний характер, так як дають можливість повного обліку

екологічної складової та можуть використовуватися для моніторингу еколого-економічної ситуації в системі прийняття стратегічних рішень при формуванні сталого регіонального розвитку.

Прагнення регіонів України до сталого розвитку зумовлено необхідністю вирішення гострих економічних і соціальних проблем, але оскільки саме вони формують головні цільові орієнтири, особливо важливо суворо дотримуватися в цей період обґрунтованих екологічних обмежень на господарську діяльність. Одночасно слід розробити програми оздоровлення навколишнього середовища в зонах екологічної кризи і почати їх планомірне виконання, намітити комплексні заходи щодо нормалізації обстановки на екологічно неблагополучних територіях і підготувати організаційну основу реалізації цих заходів.

Врахування екологічної складової в економіці, є основним індикатором національної конкурентоспроможності і гармонізації природокористування. Про даний аспект свідчить рівень екологізації економіки, яка згідно з економічною енциклопедією означає процес послідовного впровадження нової техніки і технології, нових форм організації виробництва, виконання управлінських та інших рішень, які дають змогу підвищити ефективність використання природних ресурсів з одночасним збереженням природного середовища та його поліпшення на різних рівнях та розраховується як відношення капітальних інвестицій до валової промислової продукції регіону [5, с.374].

Протягом 2016 року на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами в Україні було витрачено 32488,7 млн. грн. Із загальної кількості витрат на охорону навколишнього природного середовища 19098,2 млн. грн., або 58,8% з яких становлять поточні витрати, 13390,4 млн. грн., або 41,2%, – капітальні інвестиції, в тому числі 5376,7 млн. грн. – інвестиції в основний капітал. Понад 62% капітальних інвестицій від сумарного обсягу по країні було освоєно підприємствами, які зареєстровані у Київській (8313,2 млн. грн.), Дніпропетровській (1662,2 млн. грн.), Запорізькій (1062,0 млн. грн.) областях та м. Києві (708,1 млн. грн.) [6].

В контексті формування еколого-соціо-економічних засад та зазначеної проблеми сучасного розвитку сталий розвиток регіону повинен бути процесом перетворення якісних і кількісних характеристик регіональної соціо-еколого-економічної системи, спрямований на досягнення динамічної рівноваги між суспільством, економікою і навколишнім середовищем, що забезпечує добробут нинішнього та майбутніх поколінь на основі дотримання принципів безпеки регіону. Отримати уявлення про сталість розвитку регіональної системи можливо, оцінюючи характеристики окремих структурних елементів за

допомогою систем показників, побудованих на основі соціальних та екологічних пріоритетів.

Бібліографія

1. Вахович І.М. Концептуальні засади дослідження сталого розвитку регіону // Модернізація економічного розвитку регіону // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. — Львів, 2012. — Модернізація економічного розвитку регіону. — С. 16-26.

2. Зеркалов Д.В. Проблеми екології сталого розвитку: [Електронний ресурс] : Монографія. – К.: Основа, 2013. – 430с.

3. Цапієва О. К. Экономические проблемы регионов и отраслевых комплексов // Проблемы современной экономики, № 2 (34), 2010. – Режим доступу : <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=3140>

4. Красностанова Н.Е. Прикладні аспекти управління системою сталого розвитку регіону. // Сучасна регіональна політика: освіта, наука, практика. — О., 2011. — Т. 1. — С. 63-65.

5. Економічна енциклопедія у трьох томах: Т. 1 / За ред.: С. В. Мочерного та ін. – К.: ВЦ „Академія”, 2000. – 834 с.

6. Статистичні матеріали Державної служби статистики України [електронний ресурс]: режим доступу www.ukrstat.gov.ua

Олена ШЕВЧУК

Таврійський державний агротехнологічний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ МІСТ

У сучасних умовах глобалізації та регіоналізації економіки перед органами місцевого самоврядування все більшої популярності набуває стратегічне управління розвитком міст, здатне допомогти місцевій владі більш ефективно визначати і нарощувати конкурентні переваги міст. В проведенні такого аналітичного дослідження зацікавлені всі суб'єкти стратегічного управління розвитком міст: мешканці міст - для оцінки діяльності нинішньої місцевої влади на предмет задоволення власних інтересів і потреб; органи місцевої влади - для кращого сприйняття і розуміння потреб громадськості та бізнесу, а, отже, прийняття обґрунтованих рішень щодо розвитку міста в майбутньому; бізнес-структури - з метою отримання достовірних даних про інвестиційний клімат в місті, сильні і слабкі сторони міста, можливості і загрози зовнішнього середовища, а також тенденції розвитку бізнесу, інвестори, які бажають вкласти кошти в розвиток міста тощо.

Вченими були розроблені деякі методики до аналізу й оцінки